

**Brüssel, 4. juuni 2025
(OR. en)**

**9463/1/25
REV 1**

**AG 74
POLGEN 56
FREMP 137
JAI 689
DISINFO 47
HYBRID 56
AUDIO 44
EDUC 187**

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Kuupäev: 27. mai 2025

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 8629/25

Teema: Eesistujariigi järelused ELi demokraatia vastupanuvõime tugevdamise kohta

Seoses 27. mail 2025 toimunud nõukogu istungiga (üldasjad) edastatakse delegatsioonidele lisas eesistujariigi järelduste tekst, mida toetas 25 delegatsiooni.

Eesistujariigi järeldused ELi demokraatia vastupanuvõime tugevdamise kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU EESISTUJARIIK

1. TULETAB MEELDE varasemaid nõukogu järeldusi, mis käsitlevad hariduse ja koolituse panust Euroopa ühiste väärtuste ja demokraatliku kodakondsuse tugevdamisse,¹ järeldusi „Demokraatia vastupanuvõime: valimisprotsessi kaitsmine välissekkumise eest“,² järeldusi vaba, avatud ja informeeritud demokraatliku arutelu tugevdamise ja kaitsmise kohta,³ järeldusi ELi põhiõiguste harta kohaldamise kohta: põhiõiguste edendamise, kaitse ja jõustamise rahastamine,⁴ järeldusi kodanikuühiskonna tegutsemisruumi rolli kohta põhiõiguste kaitsmisel ja edendamisel ELis⁵ ning järeldusi totalitaarsete režiimide poolt Euroopas toime pandud kuritegude mälestuse teadvustamise kohta⁶;
2. TUNNISTAB, et arenev geopoliitiline maastik, sealhulgas Venemaa Ukraina-vastane agressioonisõda, põhjustab meie demokraatiale tõsisid probleeme, mis võib kaasa tuua ühiskondlike pingete süvenemise, polariseerumise, radikaliseerumise ning institutsioonide ja valimiste vastu tuntava usalduse vähenemise;
3. TOONITAB, et demokraatia ei saa õitseda ilma väljendusvabaduseta ning et demokraatia vastupanuvõime peab põhinema õigusriigi põhimõttel, põhiõigustel ja väärtustel, mida Euroopa Liit kaitseb, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas; RÕHUTAB seejuures, et demokraatia, vabadus ja võrdsus tugevdavad üksteist; TULETAB MEELDE, et nende väärtuste austamine on liidu institutsioonide, organite ja asutuste ning liikmesriikide ühine kohustus;

1 15738/23.
2 10119/24.
3 10533/24.
4 6878/25.
5 7388/23.
6 11268/11.

4. TOONITAB, et ELi institutsioonidel ja liikmesriikidel on ühine kohustus edendada ja kaitsta õigusriigi põhimõtet kõigi olemasolevate vahendite abil kooskõlas aluslepingutega; RÕHUTAB sellega seoses, et on oluline lõimida põhiõigused kõikidesse ELi poliitikameetmetesse, seadusandlikesse algatustesse ja kohaldatava ELi õiguse rakendamisse;
5. TUNNISTAB, et demokraatia vastupanuvõime tugevdamine on üks Euroopa julgeoleku kaitsmise nurgakivi. See nõuab vaba ja mitmekesisest avalikku arutelu ning suutlikkust tunda ära ja tõkestada välisriigist lähtuva infomanipulatsiooni ja sekkumise kampaaniaid, sealhulgas nii desinformatsioonikampaaniaid, eelkõige neid, mis on suunatud ELi väärtuste või institutsioonide demokraatliku toimimise või reeglitel põhineva rahvusvahelise korra vastu, kui ka poliitilistel eesmärkidel ajalooliste faktidega manipuleerimist või nende kohta valetamist, samuti nõuab see pikaajalisi jõupingutusi vaba, sõltumatu ja pluralistliku meedia toetamise, vabade ja õiglaste valimiste tagamise, kodanikuhariduse edendamise, kodanikuühiskonna tugevdamise ja õigusriigi kaitsmise vallas;
6. TOONITAB, et demokraatia vastupanuvõime kohalik, piirkondlik, riiklik ja liidu tasand tugevdavad üksteist vastastikku, arvestades vajadust tervikliku ja ühise tegevuse järele kogu valitsemissektorit ja kogu ühiskonda hõlmava lähenemisviisi vaimus;
7. TULETAB MEELDE, et viimastel aastatel on EL teinud demokraatia vastupanuvõime tugevdamiseks olulisi jõupingutusi, sealhulgas eelkõige demokraatia kaitse pakett, mille komisjon esitas 2023. aasta detsembris ja mis tugineb 2020. aastal vastu võetud Euroopa demokraatia tegevuskavale, ELi hübriidmeetmete kogum, välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste vastane meetmekogum, kiirhoiatussüsteem kui turvaline platvorm välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumistega seotud intsidentide kohta teabe jagamiseks, desinformatsiooni käsitlev käitumisjuhend, õigusriigi tingimuslikkuse määrus, digiturgude määrus, digiteenuste määrus, tehisintellektimäärus, Euroopa meediavabaduse määrus ja vaigistuskaebuste vastane direktiiv; KUTSUB komisjoni ÜLES neid õigusakte ennetavalt jõustama ja kasutama tema käsutuses olevaid vahendeid, eelkõige oma digiteenuste määrusest tulenevaid uurimis- ja karistuste määramise volitusi, austades seejuures täielikult liikmesriikide pädevust;

8. RÕHUTAB, et demokraatia jaoks on tingimata vaja kaitsta vabu ja õiglaseid valimisi riiklike või valitsusväliste osalejate korraldatud välissekkumise eest, muu hulgas teabe valdkonnas, ning tagada valimiste läbipaistvus; sellega seoses TOONITAB, et on oluline kasutada tõhusalt ja tulemuslikult Euroopa valimiskoostöö võrgustikku, austades seejuures täielikult riiklike ametiasutuste esmast rolli valimiste usaldusvääruse kaitsmisel nende vastavate pädevuste piires;
9. RÕHUTAB vajadust tagada valimiste läbipaistvus ja sellega seoses VÕTAB TEADMISEKS poliitreklaami läbipaistvust ja suunamist käsitleva määruse jõustumise ja eelseisva täieliku kohaldamise ning TUNNUSTAB komisjoni soovitusi edendada vabu, õiglasi ja probleemikindlaid valimisi ning käimasolevat tööd kolmandate riikide nimel toimuva huvide esindamise läbipaistvuse, samuti Euroopa tasandi erakondade ja sihtasutuste põhikirja ja rahastamise vallas;
10. TOONITAB, et vaba, sõltumatu ja pluralistlik meedia, mis annab tasakaalustatud ja objektiivset teavet, etendab meie demokraatia tugevdamises kriitilist rolli ja peab selleks olema juurdepääsetav, samuti tehnoloogiasektori, eelkõige sotsiaalmeedia platvormide, valitsuste ja muude sidusrühmade vastavaid kohustusi sõnavabaduse ja avatud demokraatliku arutelu kaitsmisel digiruumis; JULGUSTAB liikmesriike, komisjoni, avaliku sektori asutusi, kodanikuühiskonda ja erasektori osalejaid kaaluma lahendusi, millega veelgi toetada faktikontrolli algatusi ja üleeuroopalisi sõltumatuid meediaprojekte, nagu üleeuroopalised audiovisuaalplatvormid, ning uurivat ajakirjandust, et tagada sellise sisu loomine, mis on toodetud kooskõlas ajakirjandusstandarditega ning järgides täielikult toimetusevastutuse, juriidilise vastutuse ja sõltumatuse põhimõtteid;
11. TUNNISTAB, et välisriigist lähtuva infomanipulatsiooni ja sekkumise kampaaniad, sealhulgas desinformatsioon, on muutunud demokraatiale ja õigusriigile ohuks, eriti sotsiaalmeedia kontekstis. Suutmatust neid riske kõrvaldada võib tõsiselt ohustada demokraatlike protsesside usaldusväärust ja kodanikuosalust, õõnestades üldsuse usaldust demokraatlike institutsioonide ja menetluste vastu;

12. lisaks TUNNISTAB, et terviklik ja mitmesidusrühmaline lähenemisviis on välisriigist lähtuva infomanipulatsiooni ja sekkumise kampaaniate, sealhulgas desinformatsiooni vastu võitlemisel võtmetähtsusega selleks, et toetada läbipaistvust ning edendada kodanikuhariduse osana digi-, küber-, info- ja meediapädevust, sealhulgas tehisintellektipädevust;
13. TÕSTAB sellega seoses ESILE vajadust jätkata jõupingutusi audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi meediapädevusalaste sätete edendamiseks ja toetamiseks ning võtta asjakohastel juhtudel arvesse komisjoni 2023. aasta suuniseid meediapädevuse kohta; seda arvestades TOETAB tehisintellekti vastutustundlikku kasutamist, mille puhul tõkestatakse ja leevendatakse kahjuliku sisu, sealhulgas süvavõltsingutehnoloogiat ja käitumispõhist suunamist rakendades loodud sisu koostamist ja levitamist ning edendatakse algoritmide läbipaistvat kasutamist;
14. RÕHUTAB, et on oluline toetada kodanike osalemist demokraatlikus elus, ning sellega seoses TULETAB MEELDE Euroopa kodanikualgatust kui ELi kodanike poolt sageli kasutatavat vahendit demokraatlikus protsessis vahetult osalemiseks;
15. RÕHUTAB, et on oluline toetada kodanikuühiskonna organisatsioone ELi lepingu artiklis 2 ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud väärtuste ja õiguste edendamisel ja kaitsmisel; sellega seoses TUNNUSTAB komisjoni käimasolevat põhiõiguste harta kohaldamise 2020. aasta strateegia vahehindamist, mida viiakse läbi harta 25. aastapäeva puhul, ning KORDAB, et on oluline viia lõpule liidu ühinemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga kooskõlas ELi lepingu artikli 6 lõikega 2;
16. RÕHUTAB, et piisava rahastamise tagamine kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja inimõiguste kaitsjatele – kes on jätkuvalt kontrolli- ja tasakaalustussüsteemi asendamatu osa ning kes aitavad kaasa liidu väärtuste, sealhulgas õigusriigi, põhiõiguste ja demokraatia edendamisele ja kaitsmisele – on määrava tähtsusega sellise ühiskonna rajamiseks ja säilitamiseks, kus liidu väärtused on valitsevad väärtused; TUNNISTAB vajadust tagada rahastamise korraldamisel läbipaistvus ja aruandekohustus;

17. TOONITAB kodanikuühiskonna organisatsioonide tähtsust demokraatia ja õigusriigi kaitsmisel, eelkõige jälgides üksikisikute õiguste ja vabaduste austamist, kontrollides riiklike osalejate tegevust, juhtides üldsuse tähelepanu seaduserikkumistele ning edendades vähemuste hulka või alaesindatud rühmadesse kuuluvate isikute ja kõige haavatavamate isikute huve ja seisukohti;
18. RÕHUTAB, et on oluline jätkata aktiivset osalemist avatud ja läbipaistvas dialoogis kodanikuühiskonna organisatsioonidega ja inimõiguste kaitsjatega, võttes poliitikakujundamise protsessis arvesse nende eksperditeadmisi, ning toetada kodanikuühiskonna organisatioone põhiõigustega seotud küsimuste analüüsimisel ja nendega tegelemisel, otsustusprotsessides kodanike osalemise edendamisel ning demokraatia vastupanuvõime tugevdamisel, sealhulgas rohujuure tasandil;
19. TUNNISTAB, et finantsmääruse kohaselt on liikmesriikidel ja komisjonil liidu rahastuse rakendamisel ja ELi eelarve täitmisel kohustus tagada kooskõlas harta artikliga 51 harta järgimine ning austada eelarve täitmisel asjassepuutuvad ELi lepingu artiklis 2 sätestatud liidu väärtusi;
20. TULETAB MEELDE, et korrupsioonivastane võitlus on ELi demokraatia vastupanuvõime tugevdamiseks tingimata vajalik, ning KUTSUB liidu institutsioone, organeid ja asutusi ning liikmesriike ÜLES suurendama oma korrupsioonivastase võitluse nimel tehtavaid jõupingutusi;
21. TULETAB MEELDE, et käesolevad **eesistujariigi** järeldused ei mõjuta 2027. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku üle peetavaid läbirääkimisi; TÕSTAB ESILE vajadust kaardistada meetmed, mille eesmärk on tugevdada demokraatia vastupanuvõimet, ja tagada selliste meetmete toetamiseks asjakohane ELi rahastus;

22. KUTSUB komisjoni ja kõrget esindajat ÜLES oma vastavate volituste piires ja liikmesriikide pädevust täielikult austades tõhustama oma tegevust teabe tervikluse tagamisel ning välisriigist lähtuva infomanipulatsiooni ja sekkumise kampaaniate, sealhulgas desinformatsiooni vastu võitlemisel, eriti juhtudel, kui need on suunatud ELi julgeoleku ja väärtuste või institutsioonide demokraatliku toimimise vastu, õõnestavad õigusriigi põhimõtet või reeglitel põhinevat rahvusvahelist korda või hõlmavad ajalooliste faktidega manipuleerimist või nende kohta valetamist. Selline tegevus peaks hõlmama ka strateegilist kommunikatsiooni, diplomaatilist suhtlust partneritega ja uute partnerluste konstruktiivset käsitlemist ELi väärtuste edendamiseks;
23. KUTSUB komisjoni ja Euroopa välisteenistust ÜLES uurima võimalusi, kuidas tuua kõik asjaomased sidusrühmad, sealhulgas liikmesriigid, ELi institutsioonid, kodanikuühiskond, teadus- ja akadeemilised ringkonnad, erasektori üksused ja muud asjaomased eksperdid eri valdkondadest süstemaatiliselt kokku, et jagada parimaid tavasid ja anda strateegilisi suuniseid demokraatia vastupanuvõimega seotud poliitika vallas; seejuures tuleks parimal võimalikul viisil ära kasutada olemasolevaid jõupingutusi ja austada nõuetekohaselt liikmesriikide pädevusi;
24. KUTSUB komisjoni ÜLES võtma koos liikmesriikidega juhtrolli kogu Euroopas Euroopa ajaloomälu edendamisel, sealhulgas esitades selle teema kohta nõukogule 2027. aasta alguses käsitlemiseks aruande; sellega seoses TUNNUSTAB edusamme, mida Euroopa mälu ja südametunnistuse platvorm (PEMC) on teinud Brüsselisse 20. sajandi totalitaarsete režiimide ohvritele pühendatud üleeuroopalise mälestusmärgi rajamisel; ühtlasi TULETAB MEELDE, kui väärtuslik on koordineeritud lähenemisviis, mille puhul kasutatakse parimal viisil ära kõiki olemasolevaid riikliku ja ELi tasandi struktuure ja üksusi, nagu PEMC;
25. RÕHUTAB vajadust kaaluda veel, kuidas parandada vastupanuvõimet, valmisolekut, kriiside ennetamist ja kriisidele reageerimist sidusal viisil, et hoida ära tärkavaid kriise ja ohte, nagu kliimaga seotud katastroofid ja ulatuslikud tehnilised häired, ning neile tõhusalt reageerida; sellega seoses VÕTAB TEADMISEKS ühisteatise ELi kriisivalmiduse strateegia kohta, mille eesmärk on tagada ELi valmidus kaitsta oma kodanikke ja põhilisi demokraatia ja igapäevaelu jaoks kriitilise tähtsusega ühiskondlikke funktsioone;

26. sellega seoses TOONITAB, et demokraatia vastupanuvõime raamistikets tuleks arvesse võtta valmisolekut ja kriisidele reageerimise suutlikkust, nimelt käsitlemaks ohte, mis tulenevad desinformatsiooni levikust süsteemsetes hädaolukordades, ning tagamaks, et hädaolukordadele reageerimise raamistikud aitaksid tõhusalt kaasa faktipõhise teabe levitamisele, kaitstes samal ajal väljendusvabaduse ja teabele juurdepääsu õigust;
27. KUTSUB komisjoni ÜLES võtma neid küsimusi arvesse oma tulevases Euroopa demokraatia kaitse programmis (algatus „European Democracy Shield“);
28. VÕTAB KOHUSTUSE ELi demokraatia vastupanuvõime tugevdamise küsimuse juurde korrapäraselt tagasi pöörduda.
